

Klassieke Olympiaden 2022-2023

Opgaven Latijn

ronde 1

Vooraf aan de leerlingen

- De Latijnse tekst is voorzien van aantekeningen die je op pagina 2 en 3 vindt.
- Er zijn in totaal 23 vragen. Elke afzonderlijke vraag is 1 punt waard, met uitzondering van de vraag 1 die 2 punten waard is. In totaal kunnen 24 punten worden behaald.
- De tijd waarin de toets afgenomen wordt, bedraagt maximaal 50 minuten. Leerlingen met dyslexie krijgen 15 minuten extra.
- Het gebruik van een woordenboek Latijn-Nederlands is toegestaan, zoals bij het Centraal Eindexamen.
- Het gebruik van een woordenboek Nederlands is niet toegestaan.

Veel succes!

Inleiding

In het begin van Satire 2.6 beschrijft de dichter Horatius de villa in de Sabijnse heuvels die hij met hulp van zijn weldoener Maecenas had verkregen. Hier kan hij zich goed terugtrekken van de drukte van Rome en zich op zijn gedichten focussen. De onderstaande regels vormen een monoloog waarin Horatius zich richt tot de god Mercurius, die mensen soms wel eens een onverwacht cadeau geeft

Tekst

- 1 Hoc erat in votis: modus agri non ita magnus,
- 2 hortus ubi et tecto vicinus iugis aquae fons
- 3 et paulum silvae super his foret. Auctius atque
- 4 di melius fecere. Bene est. Nil amplius oro,
- 5 Maia nate, nisi ut propria haec mihi munera faxis.
- 6 Si neque maiorem feci ratione mala rem
- 7 nec sum facturum vitio culpave minorem,
- 8 si veneror stultus nihil horum 'O si angulus ille
- 9 proximus accedat, qui nunc denormat agellum!'
- 10 'O si urnam argenti fors quae mihi monstret, ut illi,
- 11 thesauro invento qui mercennarius agrum
- 12 illum ipsum mercatus aravit, dives amico
- 13 Hercule!', si, quod adest, gratum iuvat, hac prece te oro:
- 14 pingue pecus domino facias et cetera praeter
- 15 ingenium, utque soles, custos mihi maximus adsis.

Horatius, *Satire* 2.6.1-15

Aantekeningen

regel 1	Hoc	<i>wijst vooruit naar de zaken die erna worden beschreven (t/m r. 3 foret)</i>
regel 1	modus	omvang, grootte
regel 2	hortus ubi ...	<i>lees: ubi hortus ...</i>
regel 2	tectum	huis
regel 2	iugis	altijd stromend
regel 3	silvae	<i>gen. partitivus bij paulum</i>
regel 3	super his	hierboven (gelegen)
regel 3	foret	= esset
regels 3-4	Auctius <i>t/m</i> fecere	<i>lees: di auctius atque melius fecere</i>
regels 3-4	Auctius atque melius	<i>nl. dan ik gebeden had</i>
regel 3	auctus	rijkelijk
regel 4	di	= dei
regel 4	fecere	= fecerunt
regel 4	Nil	= nihil
regel 5	Maia natus	zoon van Maia; <i>bedoeld wordt Mercurius</i>
regel 5	propria mihi	mijn permanente bezit; <i>predicatief bij munera faxis</i>
regel 5	munus, muneris <i>onz.</i>	geschenk
regel 5	faxis	= feceris (<i>con. perf.</i>)
regels 6-13	Si <i>t/m</i> iuvat	<i>de hoofdzin (r. 13 hac prece te oro) wordt voorafgegaan door drie voorwaardelijke bijzinnen die met "si" beginnen: r. 6, r. 8 (het eerste si), r. 13.</i>
regel 6	ratio mala	schurkachtige manier van handelen
regel 6	res	bezit, eigendom
regel 7	sum facturus	= faciam (<i>fut.</i>)
regel 7	sum facturus ... minorem	<i>vul aan als lijdend voorwerp: rem</i>
regel 7	culpa	nalatigheid
regel 8	veneror, venerari + <i>acc.</i>	biddend vragen om
regel 8	nihil horum	<i>wijst vooruit naar het type uitspraken waarvan in het vervolg (t/m r. 13 Hercule) voorbeelden worden gegeven</i>
regel 8	O si + <i>con.</i> (ook in r. 10)	<i>dit drukt een wens uit: Och, als toch eens ...</i>
regel 8	angulus	hoekje
regel 9	accedo	erbij komen
regel 9	denormo, denormare	onregelmatig maken
regel 9	agellus	stukje grond
regel 10	fors quae	= aliqua fors (<i>na het woordje si</i>)
regels 10-13	ut <i>t/m</i> Hercule	<i>er wordt een verwijzing gemaakt naar een (bekend) verhaal over een man die met de hulp van Hercules een schat vindt</i>
regel 10	ut	<i>hier: zoals</i>
regels 10-11	illi ... qui mercennarius ...	<i>lees: illi mercennario, qui ...</i>
regel 11	mercennarius	dagloner (<i>een arbeider die per dag werd betaald in de landbouw</i>)
regel 11	thesauro invento	<i>abl. absolutus</i>
regel 11	thesaurus	schat

regel 12	mercor, mercari	kopen, verwerven
regel 12	aro, arare	ploegen
regels 12-13	amico Hercule	<i>abl. absolutus zonder ptc. van esse</i>
regel 13	quod	= id, quod
regel 13	iuvat	<i>vul aan: me</i>
regel 13	gratum	<i>predicatief bij me</i>
regel 13	gratus	dankbaar
regel 13	te	<i>bedoeld wordt Mercurius</i>
regel 14	pinguis	dik, vet; <i>de gunstige betekenis "dik, vet"</i> <i>gaat bij ingenium over in de ongunstige</i> <i>betekenis "sloom"</i>
regel 14	praeter + acc.	behalve
regel 15	ingenium	talent (<i>om gedichten te schrijven</i>)

Vraag 1

Regel 1 *erat*

- a. Noteer de tijd van de vorm *erat*.
- b. Stel dat *erat* vervangen zou worden door *fuit*. Leg uit wat dan het verschil in betekenis zou zijn tussen *erat* en *fuit*.

Vraag 2

Regel 1 *Hoc erat in votis*

Voor *votum* geeft het woordenboek van Pinkster vier betekenissen. Noteer de betekenis die het beste in de context past en betrek in je antwoord de inleiding bij de tekst.

Vraag 3

Regel 1 *modus agri non ita magnus*

Welk stilistisch middel tref je in dit tekstelement aan?

- A. antithese
- B. chiasme
- C. litotes
- D. metafoor

Vraag 4

Regel 1 *agri*

Welke vier elementen maakten hiervan deel uit?

- A. bos, bron, huis, terras
- B. bos, bron, huis, tuin
- C. bos, bron, terras, tuin
- D. bron, huis, terras, tuin

Vraag 5

Regel 3 *paulum silvae*

Bedenk een reden waarom het voor Horatius zo belangrijk is dat een *silva* deel uitmaakt van zijn *ager*.

Vraag 6

Regel 3 *foret*

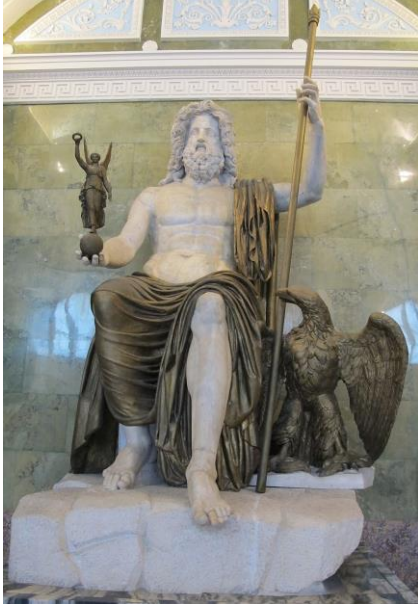
Horatius heeft het over de *ager*, waar hij zich op moment van spreken bevindt. Leg uit waarom Horatius hier toch een imperfectum gebruikt.

Vraag 7

Regel 5 *Maia nate*

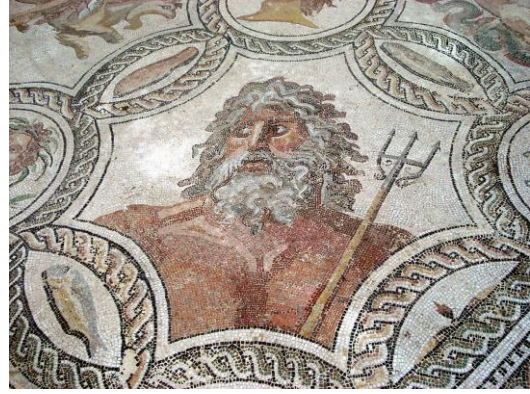
Op welke van de afbeeldingen op de volgende pagina staat de god afgebeeld die hier wordt bedoeld?

A.

Bron: Wikipedia

B.

Bron: Wikipedia

C.

Bron: Wikipedia

D.

Bron: Wikipedia

Vraag 8

Regel 5 *Maia nate*

In de aantekeningen is gegeven dat *Maia nate* “zoon van Maia” betekent. In deze woordgroep is:

- A. *Maia* ablativus en *nate* ablativus
- B. *Maia* ablativus en *nate* vocativus
- C. *Maia* nominativus en *nate* vocativus
- D. *Maia* vocativus en *nate* ablativus

Vraag 9

Regel 5 propria haec (mihi) munera

Zet de onderstreepte woorden om in het overeenkomstige enkelvoud.

Vraag 10

Regel 6 *Si t/m rem*

Noteer de Nederlandse naam van de deugd waarop Horatius met deze regel doelt.

- A. dapperheid
- B. eerlijkheid
- C. tevredenheid
- D. zuinigheid

Vraag 11

Regel 7 *facturus*

Dit is een:

- A. Participium Praesens Actief
- B. Participium Perfectum Passief
- C. Participium Futurum Actief
- D. Gerundivum

Vraag 12

Regel 8 *horum*

Welke naamval en welk gebruik?

- A. accusativus lijdend voorwerp
- B. genitivus partitivus
- C. genitivus subjectivus
- D. subjectsaccusativus

Vraag 13

Regel 8 *si veneror stultus nihil horum*

Deze zin kan het best omschreven worden met:

- A. als ik niet zo dom ben om iets hiervan te bidden
- B. als ik niet zo dom ben om niets hiervan te bidden
- C. als ik zo dom ben om iets hiervan te bidden
- D. als ik zo dom ben om niets hiervan te bidden

Vraag 14

Regels 8-9 *O t/m agellum*

Maak een schematische tekening van Horatius' *ager*. Laat duidelijk zien waar de *angulus* zich bevindt.

Vraag 15

Regels 11-12 *qui t/m aravit*

Welke tegenstelling bevat deze zin? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Vraag 16

Regels 8-13 *O si t/m Hercule*

Deze wensen zijn uitingen van:

- A. drankzucht
- B. eerezucht
- C. hebzucht
- D. heerszucht

Vraag 17

Regel 13 *Hercule*

Op welke van de onderstaande afbeeldingen zie je deze figuur?

A.

Bron: Wikipedia

B.

Bron: Wikipedia

C.

Bron: Wikipedia

D.

Bron: Wikipedia

Vraag 18

Regel 14 *domino*

Met welk woord wordt dezelfde persoon aangeduid?

- A. *mihi* (regel 10)
- B. *illi* (regel 10)
- C. *amico* (regel 12)
- D. *te* (regel 13)

Vraag 19

Regel 15 *-que*

Noteer de twee werkwoordsvormen die door *-que* verbonden worden.

Vraag 20

Regel 15 *adsis*

Deze coniunctivus is te verklaren als:

- A. consecutief
- B. irrealis
- C. mogelijkheid
- D. wens

Vraag 21

Regels 13-15 *hac t/m adsis*

Leg uit dat Horatius hier tegenspreekt wat hij eerder in regel 4-5 (*Nil t/m faxis*) heeft gezegd.

Vraag 22

Regel 2 *fons*

Dit woord is etymologisch verwant met:

- A. fondue
- B. fonetisch
- C. fontein
- D. telefoon

Vraag 23

Regel 7 *minorem*

Dit woord is etymologisch verwant met:

- A. minimum
- B. minoïsch
- C. minstreel
- D. minzaam

Einde